

Časi, ko nas ni bilo strah

»To so bili časi, ko nisi smel pokazati niti trohice strahu, sicer bi se hitro znašel v nasprotnikovih krempljih,« je dejal Edvard Prodan, nekdanji član odbora OF na medvojnem Magistratu v Ljubljani, kjer je delal na gradbenem oddelku. Svojo trditve je podkrepil z naslednjim dogodkom:

»Bil sem zadolžen za zbiranje raznega materiala od literature do usnja, orožja in drugega za partizane. Nekoč sem moral po kovček, v katerem so bile izredno važne reči in nikakor ne bi smele priti v okupatorjeve roke. Ko sem vstopil na tramvaj, sem dobesedno trčil ob dva karabinerja, a sem ostal povsem miren, hladen. Še več, po italijansko sem ju pozdravil in postavil kovček predse, kakor da me prav malo briga, kaj je v njem. Če bi tedaj zatrepetal,« se je zamislil, »bi jo hudo skupil pa še marsikdo drug tudi. Ne, strah tedaj nismo smeli pokazati.«

Na Magistratu je Edvard Prodan med službenim časom na veliko služil OF. V majhni sobici, arhivu, kamor nihče ni zahajal, tudi snažilka ne, je spravljala material za partizane, tako rekoč okupatorjem pred nosom. Tam je bilo tudi polno orodja, na katerem je Edvard Prodan v miru popravljala razne pištole, saj je bil po osnovnem poklicu puškar.

— Ali ste tudi sami prenašali orožje?

»Ne, pač pa časopisee in knjige. Kar pod pazduho sem jih dal in samozavestno korakal po cesti, kamor sem bil

namenjen. Včasih sem si za kamuflažo nesel še kake uradne mape.«

V raznih podjetjih, kot so to bila klavnica, elektrarna, vodovod, gasilci je imel zanesljive znanke, katerim je nosil literaturo. Nihče ga ni izdal.

— Kateri dogodek vam je posebej ostal v spominu?

EDVARDA PRODAN

»Smešno je bilo, ko se je lepega dne pojavil karabinjer v moji pisarni, ko sem ravnokar razmnoževal zemljevide za partizane. Malo poprej sem celo razmnoževal Titove slike. Prišel je v gornje nadstropje, ker mu je bilo spodaj, kjer je varoval mestno blagajno, dolgčas in mi začel brskati po papirjih. Kaj počnete, me je vprašal. Odgovoril sem mu, da delam nekaj za vojsko in to

z mirnim glasom. Ker sem po rodu Tržačan in več italijanščine, sem mu bil toliko manj sumljiv.«

Imel je izredno srečo. Nikoli ga niso zasačili. Tudi tokrat ne, ko so sredi belega dne pripeljali v mestno plinarno poln tovornjak materiala za partizane in ga zlagali kar v tamkajšnje skladišče. Tedaj je prišel mimo sam direktor in vprašal svojega delavca, kaj so pripeljali. Le-ta ga je pomenljivo pogledal in ga na kratko odpravil, da je material »za naše« in zanj je le on in zdaj še direktor: »Če bo kakoli narobe, veste, kaj vas čaka. Torej nič ne veste o tem materialu.« Direktor je odšel, skladišče pa se je v miru polnilo naprej.

Vojni dnevi Edvarda Prodana so bili polni podobnih dogodkov. »Napeti časi so to bili, pravzaprav zanimivi, če gledam nazaj z današnjimi očmi. Vse pa smo mirno prenašali, kajti človek je neverjetno prilagodljiv.«

»Novembra leta 1943 so mi nenadoma trdo potrkali na vrata v Frankopanski, kjer sem stanoval. Prebrskali so stanovanje in četudi niso ničesar našli, so me odpeljali. Nisem bil izdan, to vem zagotovo, bil pa sem jim sumljiv, zato me tudi niso zasliševali, marveč so me surovo potisnili na vlak in odpeljali v taborišče. Sprva v Dachau, kasneje še v druga taborišča,« je še povedal Edvard Prodan, danes 77-letni upokojenec, ki je po vojni delal na sindikatih, nazadnje pa je bil direktor podjetja »Propaganda«.

Omenil je še, da se ima zahvaliti organizaciji OF, da je preživel taborišče. O tej zgodbi pa se nisva pogovarjala, čeprav je še kako zanimiva. Mogoče kdaj drugič...

A. A.

VELIKO DELA ZA NAJMLAJŠE

Otroci zaposleni ves maj

Mesec maj bo med pionirji, kot je že običaj, izredno živahen. Vrstili se bodo pohodi, tekmovanja in manifestacije.

Povprašali smo na Zvezi prijateljev mladine, kaj načrtujejo:

— 25. aprila so mlajši pionirji že opravili pohod Po poteh partizanske Ljubljane. Vsak pionirski odred je pripravil pester program različnih aktivnosti na pohodu (taborniške veščine, športne dejavnosti, lutke itd.);

— starejši pionirji se bodo udeležili 11. maja manifestativnega pohoda Ob žici okupirane Ljubljane;

— 9. maja popoldne se bodo Ljubljanski osnovnošolci predstavili Ljubljančanom s prikazom svojih dejavnosti na Erjavčevi ulici in na Trgu revolucije;

— od 9. do 11. maja bodo ljubljanski pionirji gostili delegacije pionirjev iz glavnih mest republik in pokrajin. Pionirji iz OŠ Ledina in Tone Seliškar bodo sprejeli pionirje iz Sarajeva in Prištine;

— 16. maja bo pripotovala v našo občino Kurirčkova pošta. Preko številnih javk bo obiskala vse pionirske odrede v občini, program pošte pa je strogo »konspirativen« kot se za takšno akcijo tudi spodobi; 22. maja jo bodo naši pionirji predali Bežigradjčanom;

— 17. maja bo občinsko tekmovanje Vesele šole;

— 25. maja bodo pionirski odredi pripravili posebne programe športnih in kulturnih dejavnosti ter izletov;

— 28. maja bo pionirska delovna brigada dva dni pripravljala počitniški dom v Savudriji in okolico doma na sprejem prvih obiskovalcev — cicibanov;

— 20. maja bo ekskurzija značkarjev Gašperjeve značke na Korško;

— 30. in 31. maja se bodo mladi zgodovinarji s svojimi raziskoval-

nimi nalogami udeležili republiškega tekmovanja v Metliki.

Predvidene aktivnosti za cicibane:

— 9. maja bodo cicibani krenili na pohod Po poteh tovarštva in spominov. Cilj bo na Golovcu, kjer jih bo pozdravil Janez Kuhar s harmoniko. Seveda pa bodo morali še pred ciljem razrešiti marsikatero uganko in oviro;

— od 12. do 20. maja bo Gasilsko društvo Ljubljana mesto organiziralo obiske v vseh enotah VVO Ljubljana Center ter VVE Klinični center in PTT.

Ob vseh teh dejavnostih, ki ne zaposlujejo sodelavce v občinski Zvezi prijateljev mladine smo v delovnem času temveč tudi vse popoldne in sobote, pa še nedelje, je 6. maja na programu še programsko-volilna konferenca ZPM Ljubljana Center, kjer bodo ocenili štiriletno delo, usmeritev za naslednje mandatno obdobje izvolili tudi novo vodstvo in nove organe ZPM in podelili dolgoletnim sodelavcem priznanja občinske in republiške ZPM.

Razstava v muzeju revolucije

V Mestnem muzeju, oddelku ljudske revolucije Ljubljana-mesta heroja na Mestnem trgu 10 bo v petek, 9. maja ob 11. uri otvoritev razstave »Ljubljana od ustanovitve OF do oborožene vstaje«. Lansko leto so pripravili razstavo o Ljubljani v letu 1945, ki prav tako kot letošnja, sodi v pripravo stalne postavitve o NOB in ljudski revoluciji Ljubljane v letih 1941 do 1945. Razstava bo prikazala razpoloženje v mestu pred začetkom vojne, združevanje svobodoljubnih sil za obrambo domovine, kapitulacijo kraljevine Jugoslavije in italijansko zasedbo, ustanovitev OF in začetek oborožene vstaje proti italijanskemu in nemškemu okupatorju. L. T.

Proslava ob dnevu železničarjev

Tudi na letošnji proslavi ob dnevu železničarjev, 15. aprilu, se je na Zaloški cesti zbrala večtisočglava množica železničarjev in občanov Ljubljane. Značilno zanjo je bilo, da se ni zatekla k zahtevnim scenskim prijemom, a da slavnostno vzdušje in pomen praznika nista bila zato prav nič okrnjena. Mladi iz mariborske železniške šole so v kratkem, vsega 20 minut trajajočem nastopu, prepričljivo izrazili svoj pogled in svoje občutenje revolucionarnih izročil dogodkov pred 66 leti in boja kasnejših generacij železničarjev, hkrati pa tudi svoje ideale in svoja hotenja kot prihajajoče generacije železničarjev.

VRTEC NA PRULAH PRAZNUJE 40 LET

Starše so prosili, naj vpišejo otroke

Na področju organizirane predšolske vzgoje praznujemo pomemben jubilej — 40 let VVO Prule. Njeni začetki segajo v januar 1945, ko so se na pobudo terenskih delavk in Mestnega ljudskega odbora v Ljubljani odprli prvi oddelki v prostorih osnovne šole Prule.

Otroški vrtci oziroma zavetišča, ki smo jih podedovali po stari Jugoslaviji, niso ustrezali povojnim potrebam niti po številu, niti po osnovni dejavnosti. Zasnovan je bil nov tip otroške ustanove imenovan »Dom igre in dela«. Prva ravnateljica prvega doma je bila Lea Jaklič. V skupine so bili vključeni predšolski in šolski otroci. Aktivistično delo se je odražalo predvsem v težnji po varstvu otrok, kajti obdobje po vojni je narekovalo tudi večjo zaposlenost mater, ki so se začele vključevati v družbeno življenje in delo. Otroci so ostajali na cestah in dvoriščih brez nadzorstva.

Vpisovanje otrok je potekalo z agitacijo aktivistk, ki so hodile po terenu, pričevale in pripovedovale o prednostih organizirane varstva. Starše so spodbujale, naj z zaupanjem vpišejo svoje otroke v varstvo. Za začetek je zadostovalo 5 otrok. Že po nekaj mesecih je bilo v vrtcu 10 otrok v starosti 5, 6 in 7 let. V dveh letih je število pršenj in varovancev naraslo kar na 100. Tako so bili v eni skupini šolski, v drugi pa predšolski otroci. Oddelka sta bila revno opremljena, saj denarja ni bilo. Otroci so bili brez igrač in drugih vzgojnih pripomočkov.

Vrtec Prule je leta 1951 pridobil pritličje lesenega provizorija na Prijateljevi ulici, ki je bil last trgovine Žito. V oddelke so sprejemali otroke v starosti od tretjega leta dalje. Zajetih je bilo že 120 otrok, od tega 50 šolarjev in 70 predšolskih otrok. Z večjim številom otrok je bilo zaposlenih tudi več vzgojiteljic.

Konec leta 1953. je upravniško mesto vrtca Prule prevzela Desa Mušič. Potrebno je poudariti, da je v tem obdobju zastavila svoj program tudi vzgojiteljska šola, ki je od leta 1969 postala štiriletna šola.

V letu 1960 je bil organiziran samostojni vrtec v univerzitetnem naselju na Janežičevi ulici. Kot tak je deloval le kratek čas in se nato priključil vrtcu Prule.

Število varovancev se je iz leta v leto večalo, zato je

prišlo do pubude za gradnjo novega vrtca. Začeli so ga graditi leta 1961. in 9. septembra 1963 pa se je vrtec preselil iz prostorov v lesenem provizorju v novo prvo namensko zgradbo v Ljubljani, na Prijateljevi ulici. Zajetih je bilo 180 otrok od tega 80 predšolskih in 100 šoloobveznih otrok.

V novem objektu je bila zgrajena tudi kuhinja. Večja zmogljivost kuhinje je dala možnost za prehrano zunanjim šoloobveznim otrokom, staršem in ostrelim osebam. Tako je vrtec pridobil velik ugled in zaupanje.

Strokovno delo se je vedno bolj razvijalo, bogatilo, saj je vrtec pridobil več pomembnih funkcij. Postal je hospitacijski, gostil je pomembne osebnosti, delegacije iz domovine in drugih dežel.

Ko je bil leta 1969. ukijen dekliški internat na Zvonarski cesti se je začasno v te prostore vselil vrtec Novi trg. Oktobra 1973 je bil zgrajen vrtec Klinični center, kamor se je preselilo vodstvo in vzgojni kader. Z referendumom pa je enoto v Zvonarski ulici pridobil VVZ Prule.

Leta 1976 je bila zgrajena še enota Stara Ljubljana. Tako praznujemo hkrati z visokim jubilejem VVO Prule tudi drugi jubilej 10-letnice enote Stara Ljubljana.

Ob prvih začetkih (skupina 5 otrok) se je vrtec Prule razvil v veliko VVO, ki je zajemala 25 oddelkov s 86 zaposlenimi delavci vse do leta 1984, ko je prišlo do združitve vseh VVO v občini Ljubljana Center.

Kronološki podatki nam kažejo, da so bile v povojnem času družbene potrebe tako velike, da so narekovale potrebnost organizirane predšolske vzgoje in varstva. Bogate izkušnje, preverjeno vedenje o sposobnostih in zmoglostih otrok, so strokovno delo vedno bolj izpolnjevale vse do današnjih dni, ko nam je vsem poznano, kaj pomeni organizirano delo z najmlajšimi in kakšen potencial predstavljajo naši družbi.

